

Egyleti élet Mohácson a XIX. században

A szervezkedés első tétova formái

Mohács művelődéstörténetét — illetve annak részleteit — feltárni igyekvő hatkötetnyi kéziratos monográfium megfogalmazása közben világossá vált előttem, hogy a kisváros múltjának kulturális sokszínűsége, a település lakosságához viszonyított gazdagsága mindenekelőtt az egykori tevékeny egyleti életre vezethető vissza.

Első konkrét adatunk 1819-ből származik. Ekkor írja alá — május 20-án — Klombauer Mihály, a mintegy 8000 lakosú városka bírja, a *Mohácsi czéhbeli gyalogoló kompánia* alapító okmányát. Halász Dániel városi jegyző feljegyzése szerint „szabadalmas Mohács Várossának *művész lakossai*, mint a jót és szépet hón ápoló honfiak, Szomorú emlékü gyászos lakhelyük felvirágzását, fényit, díszit és halladását eszközölő módok után komolyan sóvárogván; a *halladási kor hatalmas szellemétől ihletve*, teendőinek egyikét abban létesítette: hogy köriben *válogatott tavaszkorú egyéneiből* világos kék színű dolmányos, s fekete csákós díszöltönyű *Lövész testületet* alakíttson. Mely is 1819-ik évi június 8-án felállítván, . . . az évenként szokott tisztelgéseket tellyesítette”. Az okiratokból kiviláglik, hogy egyfelől ez a kompánia jelenti a város ünnepein a pompát, amikor díszöltözékében „gyalogol”, azaz kivonul: lövésztestület lévén, bizonyára vadásztársaságként is ténykedik; ám — korántsem mellesleg — a reformkor helyi előfutáraként, a társadalmi haladás szellemében, a művészi jót és szépet igyekszik szolgálni.

Haas Mihály (1810—1866) pécsi liceumi tanár (később szatmári püspök) 1845-ben megjelent baranyai ismertetője szerint az 1840-es években valamiféle *kaszinó is* működött már Mohácson. A következő évtizedben — az akkor már 10 ezer lakosú városban — „alakulhattak *társadalmi egyletek*, de hiányozván az arra alkalmas társadalmi és politikai légkör, azok hatóságilag *engedélyezve nem lettek*, . . . csak ideiglenes, baráti összejövetelek jellegével bírtak” — összegezi 1889-ben a kaszinó ünnepein elnöki megnyitójában Német Lipót (1846—1932). 1863. március 20-án megalakul a *Mohácsi Dalárda*, melynek alapszabályaiban megfogalmazott „célja: . . . a dal művelése és ezáltal a *társas életnek előmozdítása*”.

A vezető körök a kezdeményezés útján

A török uralom alól felszabadult Mohács 1703 óta a pécsi püspök birtoka. Ez a magyarázata annak, hogy a városban nemhogy arisztokrata, még dzsentroid elemek sem települtek meg. Így aztán a XIX. század közepére vezető szerepet játszó társadalmi rétegek részben a püspöki uradalom tisztikarából eredeztethetők, túlnyomórészt azonban paraszti vagy kézműves származásúak. Amikor — Német Lipót megfogalmazása szerint — „az egész országot felvillanyozó hazafiúi lelkesedés” Mohács úri körreit is magával ragadja, az 1864. szeptember 11-én megszülető *Mohácsi Casino Egyesület* tagsága a közhivatali tisztviselők, a pénzemberek (bankárok, kereskedők), a középbirtokosok és az értelmiség soraiból verbuválódik. Első elnöke Koszits Szilárd (1827—1902) főszolgabíró, a későbbi vármegyei főbíró. 1868-ban — dr. Réder Károly (1861—1933) ügyvéd elnöksége idején — már 140 tagja van az egyletnek. 1870-ig ideiglenes otthonban működik a kaszinó; akkorra készül el saját (azóta lebontott) székháza. 1871-től Goócs Gyula (1839—1885) főszolgabíró az elnöke, majd 1878-tól 44 éven át Német Lipót (1849—1932) ügyvéd élvezi a tagság bizalmát.

A kaszinó működésével kapcsolatos első adatok szerint termeiben kezdetben magyar és német nyelven folyik a *társalgás*, de fokozatosan „csaknem kizárólag magyarrá válik”. Országos jelenségről van itt szó, amit azonban különös nyomatékkal húz alá, hogy Mohács erősen nemzetiség lakta vidék, s az úri körök is jórészt német ajkú családokból származnak. A *kötetlen, klubszerű* egyleti élet mellett széles skálájú művelődési szerepkör betöltésére vállalkozik a kaszinó. Saját égisze alá vonja a *Mohácsi Dalárdát*, és sűtkérezik a sikerélményben, amikor a férfiak 1865. november 21-én adott koncertjéről a fővárosi Zenészet Lapok is beszámol. A *könyvtár* megalapításának — 1872-ben — a legkézenfekvőbb formáját választja: a tagok saját tékájuk nélkülözhető példányait ajánlják fel kezdő állományul. Mohácson ez ideig csak egyházi kezelésű könyvtárak voltak: a belvárosi plébániáé és a ferences zárdáé (ez utóbbi már a század derekán 4000 kötettel rendelkezett). Az egyleti *rendezvények* általában ünnepekhez kötődnek. Időközönként fellobban az ősi

magyar szalmaláng, és sorozatos programok törnek meg a máskor tespedni látszó egyleti életet. Csupán ízelítőül emelhetek itt ki néhány jellemző *műsoros estélyt*.

1883. június 3-án a *kisdedővök javára* rendezett program dr. Serli Sándor (1832—1904) járásorvosnak, a Mohács és Vidéke c. hetilap szerkesztőjének egészségügyi előadásával kezdődik. (Serli a Sorbonne-on szerzett diplomát és szakmai tudása mellett igen haladó nézeteket is importált magával Párizsból tarsolyában.) Kisszély Andor (1852—1926) iskolaigazgató szavalattal, Palasovszky Ödön (1858—1917) órásmester monológgal, Freund Elvira és Kerner Róbert (1856—1931) tanító hegedű-harmónium duóval járul hozzá az est sikeréhez. (Kerner annak a Kerner Istvánnak bátyja, aki később a Filharmóniai Társaság elnök-karnagya, majd az Operaház főzeneigazgatója lesz.) Június 22-én a kaszinó kamarakórusa („nyolc műkedvelő úrból álló énekar”) és Klombauer Antal (1847—1922) főjegyző arat tetszést: Kerner harmóniumkíséréssel egy Lecocq-bordalt ad elő. 1886. január 30. és április 18. között *bérleti előadásban* jótékony célra hat színművet állítanak színpadra a *műkedvelők*.

Különös fényfelülni meg a kaszinó fennállásának *negyedszázados jubileumát*. 1889. november 23-án és 24-én díszközgyűlés és tartalmas műsor teremti meg az ünnepi légkört. Német Lipót szónoklata után dr. Réder Károly ismerteti a 25 év történetét. (Egyebek közt közli, hogy a könyvtár már 1300 kötetes.) Szavaltatok, egyfelvonásos színmű és a dalárda kóruszámait mellett két helyi érdekesség is színesíti a műsort. Klombauer Antal ezúttal Laufer Ödön (1838—1913) kántor zongorakíséréssel Nyizsnyay Gusztáv románcát énekl el A mohácsi koldus-ról. (Laufer a Pest-budai Hangszegyesületi Zenedében Thern Károly növendékéként kapott zeneszerzői diplomát.) Az est koronája dr. Tarnai Károly (1853—1924) ügyvéd egyfelvonásos allegóriája Mohács hajnalra címmel. (Ezt a Mohács és Vidéke november 24-i számában teljes terjedelmében közli.)

1893. december 17-én *Jókai-estet* rendez a kaszinó. Az író életét Margitai Péter (1844—1917) ügyvéd, lapszerkesztő vázolja fel. Lisztnek Jókai szövegére írt melodramáját A holt költő szerelméről a dr. Réder Károly (szavalt) — Kerner Róbert (harmónium) páros adja elő. Dr. Tarnai Károly drámái költeményt ír az alkalomra A költő ünnepe címmel. (Az egyfelvonásos a Mohács és Vidéke 1894. január 7-i számában olvasható.) Csoportképpel zárul a nagy ünnep: „Jókait megkoszorúzzák a műzsák”.

Vendégművészek felléptetésével is hozzájárul a kaszinó a közművelődéshez. 1891. augusztus 22-én *Reményi Ede* virtuóz hegedűjátékában gyönyörködhetik a publikum. A koncert zongorista résztvevője *Bodó Alajos*. 1892. február 28-án *„Hegyi Gyula* imitálja-éneklí végig A szórakoztató szerelmes c. 30 szereplős vígjáték valamennyi alakját”. 1893. június 25-én *Jászai Mari* c. j. csodálatba a helyi közönséget művészetével. Társaságában van *Hilgermann Laura* operanékesnő, a Zeneakadémia későbbi tanára és *Polonyi Elemér* zongoraművész.

Az iparoság csattanós válasza

Öt évvel a kaszinó megalakulása után a város iparosai is elérkezettnek látják az időt, hogy szervezetbe tömörüljenek. A *Mohácsi Iparosok Olvasóköre* 1869. április 25-én tartja zászlóbontását 108 taggal. Balogh Károly (1818—1899) ügyvéd magyar és német nyelven is megfogalmazza az alapszabályzatot. Eleinte egyetlen szoba az egylet otthona. A május 9-i házatavon mégis „megdőrdültek a mozsárágyúk, Bährány Béla és Mutskay Mihály kibontották a nemzeti tricolort, s odatűzték az épület oromzatára” — emlékezik vissza a 15 éves jubileum alkalmából Filep Endre (1841—1901) tanító, újságíró. A kör rendezvényeket egyelőre a három mohácsi nagyvendéglő valamelyikében tartják. Többszöri helyváltoztatás után csak 1883. szeptember 17-én avathatja fel az iparoskör végleges otthonát (a mai művelődési ház épületét). Életképességére jellemző, hogy taglétszáma húsz év alatt megötszöröződött: 550-re nőtt. Legtekintélyesebb vezetői Erdeődy Gyula (1834—1911) banktisztviselő — eleinte egyleti jegyző, majd 1880-tól 19 évig elnök — és Egrich József (1844—1913) szabómester, aki 1878-tól 18 évig igazgatója, később 14 évig alelnöke a körnek.

Az *olvasókör* komolyan veszi elnevezését: az első évben hat újságot jár, 1889-ben pedig már 19 lapot. A kezdetben csak kis kötetszámú könyvtár igen látogatott: Schröder Ferenc könyvtáros már 1875-ben szabályzatot szerkeszt a kölcsönzés rendjére. 1889-től származó adat szerint a még mindig csak 800 kötetnyi állomány a sok használatlalt rohamosan kopik. 1874-ben védnöksége alá vonja az iparoskör a *Mohácsi Dalárdát*: rendszeres galériában részesíti, ingyenes próbatertmet nyújt számára. 1876. november 12-én döntést hoz a közgyűlés arról, hogy ezután minden második vasárnap *felolvasó estét* rendez, meghonosítja a népművelésnek ezt a mostantól egyre gyümölcsözőbben burjánzó formáját.

1884-től az iparoskör ad otthont az addig általában vendéglőkben vagy udvarokban fellépő *vándor színtársulatok* pár hetes évadjainak. Az addig csak ötletszerűen itt-ott jelentkező *amatőr színjátszás* minőségileg magasabb kategóriába léphet, amikor a kör égisze alatt 1885. november 4-én *Műkedvelő Társaság* alakul 32 taggal. A lelkes csoport vezetését Palasovszky Ödön (1858—1917) órásmester vállalja főrendezői minőségben. Amikor 1893-ban Budapestre költözik, ott igazgatója lesz az óras szakiskolának, megírja a szakma első tankönyvét, s mellesleg átörökíti fiára, az 1899-ben Budapesten született ifjabb Palasovszky Ödönre a színpad ismeretét és szeretetét. (Az ifjú Palasovszky 1922-es kiáltványában fogalmazza majd meg az avantgarde, komplex színház elvét; mozgalmá élén úttörőjévé válik a szocialista színjátszásnak is.) Előbb azonban az atya olyan sikerrel működik Mohácson, hogy az itt megforduló társulatok évadról évadra igénybe veszik közreműködését, az iparoskör pedig 1889-ben, ötvendek amatőr fellépése alkalmából ezüstkoszorúval tünteti ki. Talán azt sem túlzás kimondanunk, hogy a fia későbbi szerepvállalásával kirelődő korszerű teátrumnak távoli gyökerei a mohácsi műkedvelő mozgalomig nyúlnak vissza. 1885. decemberétől kéthetenként mutatnak be az iparoskörök egy-egy népszínművet, bohózatot.

1885. március 14-én merőben más jellegű figyelmet érdemlő kezdeményezéssel jeleskedik az egylet. Helybeli

kisiparosok munkáiból szervez kiállítás, melyben műbútorasztalos, takács, szíjgyártó, korsós, fazekas, bábos, üveges, szűcs, fagaragó és egyéb ezermester „népművészek” remeklései tekinthetők meg.

1890. július 26-án nagy érdeklődéssel várt *technikai szenzáció* helyszíne a kör. Dr. Simon Koriolán itt mutatja be az Edison-féle beszélőgépet, a *fonográfot*, mely a lelkes sajtó szerint „beszél, sir, nevet, énekel, szaval, zenekarok és szólóhangszerek játékát is közvetíti”. A másnapi recenzió szerint „nagy élvezet volt visszahallgatni Palasovszky Ödön szavaltát”.

1891-ben büszkeséggel tölti el a mohácsiakat, hogy az iparoskört tagjai sorába hívja meg a *Dunántúli Közművelődési Egyesület*.

Amint a kaszinó történetének legfényesebb lapjait ünnepi rendezvényei jelentik, az iparoskör életét sem ábrázolhatjuk hitelesen néhány grandiózusz háziünnepének felidézése nélkül. 1894. július 15-én délelőtti diszüléssel és műsoros estéllyel teszi emlékeztetéssé *negyedszázados jubileumát* az egyesület. Erdeődy Gyula elnöki köszöntője után Seregly László (1870—1913) tanító, a kör jegyzője ismerteti a 25 év krónikáját. A Mohácsi Dalárda a Himnusz és a Szózat éneklésével járul hozzá a honfiumi légkörhöz. Este kórusszámmal indul a műsor: Mosonyi Mihály: Szentelt hantok c. művével. Várady Ferenc (1860—1945), a Pécsi Napló szerkesztője a megye üdvözlétet tolmácsolja saját alkalmi versének előadásával. Dr. Margitay Valér (1873—?) bíró, újságíró cimbalomjátékosként mutatkozik be. A program csúcspontja dr. Tarnai Károly (a már szóba hozott ügyvéd-író) két egyfelvonásosának színrevitele. Az egyik vigjáték (Az első díj), a másik allegória (Mohács hajnala) befejezésül csoportképpel súlyosbítja.

1896. október 4-én azt ünnepli a kör, hogy „eddig is tágas helyiségeinek bővítésére új épületrészt emelt”. Az *avatónapság* kuriózuma, hogy arra meghívják és melegen ünneplik az egyesületnek még életben levő alapító tagjait.

1898-ban az iparoskörből indul és ide tér vissza az a végeláthatatlan körmenet, mellyel *március idusának fél évszázados jubileuma* alkalmából adózik Mohács polgársága a nemzet hőseinek emléke előtt. A felvonulás után szónoklatok, szavaltatok, kórusszámok hangzanak el a kör udvarán. Este újabb emlékező műsor végén Verő György Hadak útján c. színművből adnak elő részletet a műkedvelők, majd Orlai Petrics Soma Petőfi halála c. festményének megjelenítése közben éneklé a dalárda — a hozzá csatlakozó közönséggel együtt — a Szózatot.

1898-tól az iparoskör ad otthont egy igen dicseretes helyi hagyománynak. A más városok közép- és felsőfokú iskoláiban tanuló mohácsi diákok — mintegy rangos búcsúzóul — évről évre bemutatják szülővárosuknak, milyen eredményre jutott a vakáció idejére szerveződött alkalmi kórusuk, milyen fokú a hangszer tudásuk, melyik darabbal foglalkoztak az amatőr színjátszók. Ebben az évben, augusztus 28-án — dr. Tarnai Károly rendezői intencióit követve — Csiky Gergely Nagymamája elevenedik meg a kör *diákszimpádnán*.

Akárcsak a kaszinó, az iparoskör is gyakorta hív meg vendégművészeket. 1894. június 10-én és 1895. május 30-án Ney Dávid operaénekes zengő basszbaritonja ragadtatja el a hallgatóságot. 1899. június 29-én a Pécsi Dalárda látogat el Mohácsra.

Vetélkedés vagy együttműködés?

Kétségtelen tény, hogy a város két vezető egylete között kimutatható bizonyos rivalizálás, mely hol az egyik, hol a másik kör javára mutat bizonyos fáziseltolódást. A kaszinó 1864-ben, az iparoskör 1869-ben alakult meg; 1874-ig a kaszinó ad otthont a dalárdának, de akkor magához édesgeti a férfikart az iparoskör, a Műkedvelő Társaság megalakításában a kör jár elől, de két hónappal később felzárkózik mellé a kaszinó is.

1890. január 5-én azt írja a Mohács és Vidéke, hogy „eltűnt a kaszinó és az iparoskör közötti villongás: mind a kettő egymást támogatva halad a nemzeti művelődés ösvényén”. Már 1882-ben a harmónia jeleként értékelhető, hogy amikor írók, művészek és tudósok egy csoportja — dunai hajókirándulása során — július 18-án Mohácson tölt egy napot, a házigazda szerepét betöltő kaszinó „a társaság fogadásába az iparoskört is bekapcsolja”. (A kiválóságok névsorából: Jókai Mór író, Kiss József és Bartók Lajos költők, Pesty Frigyes történész, Szinnyei József irodalomtörténész, Pulszky Ferenc régész, Odry Lehel operaénekes.) 1896. február 16-án vegyes bizottság alakul a két kör tagjaiból, mely a millennium méltó helyi megünneplését hivatott előkészíteni. Nem valószínű, hogy ez a korai demokratizmus országos méretekben is jellemző volna. Mohácson mindenesetre a fáradszóró néptanítóké az érdem, akiknek alkotó jelenlétét egyik közösség sem tudta nélkülözni. Ők aztán magukkal viszik a tehetséges iparost a kaszinó műkedvelő csoportjába és odacsábítják a jogászt, a főtisztviselőt az iparoskör pezsgő miliójébe. Mintha napjainkban is ismerősen csengenének vissza a Mohács és Vidéke 1888. november 25-én megfogalmazott sirámai: „Az intelligencia bizonyos köre erejét felülhaladólág áldoz... Az egyesületekben minden munka egy-két ember vállán nyugszik.” A század végére pozitív irányba tolnának el az erőviszonyok: „A mi jó olvasóköriünknek nagyon fölvitte az Isten a dolgát. Arany korszákat éli ez a derék egyesület: vezérlő szerepet visz, és szinte abszorbeálja egyéb társadalmi köreink életét” — állapítja meg 1899. október 1-jén hetilapunk.

Bábéli torony — egyre több szinttel

A helytörténész nem esik az aránytévesztés csapdájába, amikor oly bő teret szentel a kaszinó és az iparoskör múltjának felidezésére, s csak mostohán sorolja fel az egyesületek egyre sűrűsödő szövevényét. Ezek a XIX. század folyamán még együttesen sem játszanak olyan szerepet, hogy a társadalmi összképet jelentősen módosítsanak.

Az 1868-ban megalakuló *Első Mohácsi Jótékony Nőegyletnek* nincs önálló székháza; karitatív rendezvényei csupán látszategységet nyújthatnak a nyomorgóknak, mégis méltánylást érdemel kulturális szerepük. Teauzonnáik ugyanis színvonalas zeneestekkel, irodalmi összeállításokkal párosulnak. Mivel ebből a szervezetből a zsidó lányok, asszonyok kiszorulnak, érthető, hogy 1879-ben megalakítják az *Izraelita Jótékony Nőegyletet*, hasonlóan humánus céllal, és szintén választékos művelődési programmal. 1883-ban a *Vöröskereszt Egylet* mohácsi szervezete is megkezdí működését.

A város kapitalizálódásának arányában gyarapodó helyi munkásosztály érdekeinek védelmére Toldy Ignác (1855—1925) — a későbbi városbíró — 1880-ban hívja életre a *Mohácsi Önképző- és Betegsegélyező Egyletet*, a szakszervezeti mozgalom előfutárát. Ennek a tömörülésnek jogutódja tesz kísérletet Mohácson első ízben 1891-ben — ekkor már *Általános Munkás Betegsegélyező és Rokkantt Pénztár* néven — május elseje megünneplésére. (A hatóság ezt a próbálkozást megghiúsítja.)

1888 óta működik a *Mohácsi Torna Egylet*. 1891-ben kezdi meg ténykedését a Katolikus Legényegylet, mely a századforduló után aktivitásában felzárkózik majd az iparoskör mellé. 1894-ben a reformátusokat tömörítő *Mohácsi Földművesek Olvasóköre* és a katolikus vezetésű *Mohácsi Polgárok Olvasóköre* indul útjára. 1897-ben a *Mohácsi Katona Hadastyán Egylet* bont zászlót, s végül 1899-ben a *Szinpártoló Egyesület*, mely — nevét messze meghaladólag — egészen a felszabadulásig minden kulturális megmozdulás fő organizátora.

Néhány kiegészítő gondolat

A látszat ugyan ellenem szól, mégis hangsúlyoznom kell: az itt felsorolt adatok csupán *töredékét* jelentik a művelődéstörténeti írásaiban rögzített dokumentumoknak. Azt tudatosan szóba sem hoztam eddig, hogy az egyletekben esténként klubélet zajlott — kártyázókkal, sakkozók, tekézőkkel. A műsoros esteket általában bálók követték, s jórészt ezeknek köszönhető, hogy a kisvárosi közönséget be sikerült csalogatni a szinte csak előprogramnak tekintett kulturális műsorra.

Jó volna, ha írásom minden magyarázkodás nélkül is azt sugallná, hogy volna mit eltanulnunk őseinktől. Például azt, hogy a két vezetó egylet jó értelemben vett versengése soha nem fajult ellenségeskedéssé: egyikük a tehetős középosztály, másikuk a kétkézi mesteremberek kulturális felemelkedésén munkálkodott, s a köztük feszülő osztályellentétet a bölcs mérséklettel és fáradhatatlan buzgalommal serénykedő értelmiség — a tanítók és a jogászok — szelidítették dialektikus egységgé. Forrásaím tanulmányozása közben egybek mellet azzal a hihetetlennek tűnő adattal is találkoztam, hogy *március idusát évente hat-nyolc helyen* is megünneplelte az oda hazafiúi indítékből összeseregló lakosság, *a haza ügye ennyire személyes ügye volt!* Ma, amikor a logika iránti elközleltetésünk oly kétségbeesítően elvárította már érzelmi életünket, nem ártana elődeink lelkesedéséből töltekeznünk: egészséges lokálpatriotizmusából sem — ami (némely lekicsinylő megnyilatkozással ellentétben!) — nem a hazafiság törpévé zsugorított karikatúrája, hanem a családtól a nemzetig ivelő társadalmi szerkezet nélkülözhetetlen kötőeleme.

Bojtár László

Forrásművek: *Fölker József*: Mohács története, 1900. — *Inkei József*: A Mohácsi Iparosok Olvasókörének története, 1919. — A Mohácsi Casino Egyesület emlékkönyve, 1889. — *Várady Ferenc*: Baranya múltja és jelene 1896. — A Mohács és Vidéke c. hetilap.

Egy váci görög kereskedő családjának kalandjai 1768-ban

A török birodalom Balkánon élő, sokféle nemzetiségű kereskedői gyakran „görög” és „makedon” gyújtónéven szerepeltek a XVII—XVIII. századi iratokban. Volt közöttük valóban görög származású és nyelvű, de nemegyszer annak tekintetük nálunk a rációkat, bosnyákokat, monasteri albánokat, örményeket is közös görögkeleti vallásuk miatt. Így nehéz különválasztani őket, ha egy helyen éltek.

Hazánkban a török uralom idején, 1615-ben II. Mohamed Musztafa szultán és II. Mátyás király szerződésben teszi lehetővé szabad kereskedelmüket, szárazon és vízen. Amíg a XVII. században csak időnként jelentek meg a sokadalmakban, s árucikkeiket eladva visszatértek a török birodalomba, a XVIII. század elejétől állandóan megtelepülő görögöket is találunk városainkban. Kecskeméten 1708-ban kereskedőtársaságot, ún. companiát alapítanak. Az első megtelepülőket hamarosan többen követik. Felismerik anyagi előnyüket a magyarországi kereskedésben, mivel csak 3% vámot kellett fizetniük a behozott török árukért. Anyagi hasznukat növelve, osztrák kereskedőkkel is társulva, így két országban vonatkozott rájuk a vámkedvezmény, bár az udvari kamara 1721-ben úgy rendelkezett, hogy azok a török kereskedők, akik állandóan Magyarországon laktak, az ország törvényei szerint harmincaddal tartoznak. Az 1739-ben megkötött belgrádi béke után Macedóniából nagyobb hullámban indult meg a görög kereskedők beáramlása hazánkba. 1741-ben az országgyűlés olyan törvényt hozott, hogy csak azok a görögök kereskedhetnek nálunk, akik magukkal hozzák családjukat és véglegesen letelepsznek. Ennek a rendelkezésnek azonban nem tettek eleget, mert a korlátozást a megkötött béke sem hajtották végre. Vámjukat közben 5%-ra emelték.